

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJA

SPRENDIMAS

2024 m. kovo 7 d. Nr. 21RE- (AG-19/06-2024)
Vilnius

Lietuvos administracinių ginčų komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš narių Ingos Lipnickienės, Žydrūno Plytniko (posėdžio pirmininkas) ir Mindaugo Siaurio (pranešėjas), sekretoriaujant Ramūnei Misevičiūtei, dalyvaujant pareiškėjui R. B., atsakovės Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos atstovėms D. U. ir V. M.,

viešame Komisijos posėdyje žodinio proceso tvarka nuotoliniu būdu išnagrinėjo pareiškėjų L. B. ir R. B. patikslintą skundą dėl atsakovės Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos sprendimų panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė:

L. B. ir R. B. (toliau – ir pareiškėjai) patikslintu skundu Komisijos prašo panaikinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau – Tarnyba, atsakovė) 2023-11-30 sprendimus Nr. V3-2301 ir Nr. V3-2302 dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų ir įpareigoti Tarnybą iš naujo išnagrinėti pareiškėjų 2023-10-12 prašymus.

Paaikšino, kad pareiškėjams bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise priklauso žemės sklypai, unikalūs Nr. (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini), esantys (duomenys neskelbtini), o pareiškėjui R. B. asmeninės nuosavybės teise priklauso žemės sklypas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis (duomenys neskelbtini) (toliau visi minėti žemės sklypai bendrai – Žemės sklypai). 2023-10-05 pareiškėjai buvo informuoti dėl jų Žemės sklypuose nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, pagal kurias jų Žemės sklypų dalys pateko į natūralių pievų ir ganyklų teritoriją. Tai reiškia, kad pareiškėjai dalies savo žemės sklypų negalės ateityje arti ir naudoti daržovių bei kitų augalų sodinimui ir auginimui. Pareiškėjai 2023-10-12 pateikė Tarnybai prašymus nuimti pritaikytas specialiąsias žemės naudojimo sąlygas ir 2023-12-09 gavo atsakovės 2023-11-30 sprendimus Nr. V3-2301 ir Nr. V3-2302, kuriais buvo priimti sprendimai pareiškėjų prašymo netenkinti, ir pažymėtas pievas palikti natūralių pievų ir ganyklų žemėlapyje. Pareiškėjų įsitikinimu, minėti sprendimai nepagrįsti, todėl turi būti panaikinti, o pareiškėjų prašymas tenkintas.

Vadovaujantis Tarnybos direktoriaus 2023-09-21 įsakymu Nr. V-93 „Dėl natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinynų žemėlapių patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas), pareiškėjams priklausančių žemės sklypų dalys nepagrįstai įtrauktos į natūralių pievų ir ganyklų teritoriją. Ginčijamais sprendimais iš esmės varžomos pareiškėjų asmens nuosavybės teisės bei apribojama teisė užsiimti ūkine veikla. Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinynų, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų planų, žemėlapių ir (ar) schemų rengimo (kai nerengiamas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas) ir tvirtinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022-11-11 įsakymu Nr. D1-355/3D-680 (toliau – Tvarkos aprašas) 24 punkte nustatyta, kad teritorijų, kurios atitinka Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 23 punkte nurodytą natūralių pievų ir ganyklų aprašymą, žemėlapi sudaro erdvinių duomenų rinkinys, kuriame nustatomos natūralių pievų ir ganyklų ribos ir kurį galima peržiūrėti internetiniame žemėlapyje.

Aprašo 28 punkte nurodoma, kad sudarant natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiu erdvinių duomenų rinkinį pagal 26.1 - 26.10 papunkčiuose nurodytus skaitmeninius duomenų šaltinius, atrenkami plotai, kurie atitinka Įstatymo 2 straipsnio 23 punkte nurodytą natūralių pievų ir ganyklų aprašymą. Pareiškėjų įsitikinimu, Žemės sklypai neatitinka Įstatymo 2 straipsnio 23 punkte nurodyto natūralių pievų ir ganyklų aprašymo; Žemės sklypai ar jų dalys neatitinka natūralių pievų sąvokos. Visuotinėje Lietuvių enciklopedijoje natūra pieva apibrėžiama kaip žemės plotas, savaime apaugęs daugiametėmis žolėmis. Šiuo atveju tai buvusi dirbama žemė, užsėta žole, tręšiama ir purškiamą nuo įvairių piktžolių. Dėl šios priežasties šiuose žemės sklypuose nėra natūralių laukinių augalų, saugotinių dėl jų svarbos žemės ūkio naudmenų plotų biologinei įvairovei.

Atsakovė nenurodė kokiais skaitmeninių duomenų šaltiniais remiantis buvo nuspręsta pareiškėjų Žemės sklypų dalis įtraukti į natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiu erdvinių duomenų rinkinį (aprašo 26 punktą). Pareiškėjų įsitikinimu, skaitmeninių duomenų šaltiniai gali būti nepakankamai informatyvūs ir tikslūs. Reali žemės sklypų situacija gali būti įvertinta tik apžiūrėjus šiuos sklypus vietoje, kas šiuo atveju nebuvo padaryta. Atsakovės sprendimai yra neinformatyvūs ir formalūs, tokiu būdu pažeidžiamos Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ) nuostatos (b. l. 36–39).

Komisijos posėdyje pareiškėjas palaikė savo skundą ir prašė jį tenkinti.

Atsakovė Tarnyba su pareiškėjų skundu nesutinka, palaiko poziciją, išdėstyta skundžiamuosiuose sprendimuose, prašo skundą atmesti kaip nepagrįstą ir palikti galioti Tarnybos 2023-11-30 sprendimus Nr. V3- 2301 ir V3-2302.

Paaikšino, kad Tarnybai yra pavesta pagal Įstatymo 11 straipsnio nuostatas bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019-12-11 nutarimo Nr. 1248 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo įgyvendinimo“ 2.11 papunktį (įsigaliojusį nuo 2022-05-04), nuo 2023 m. pradžios vykdyti pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių projekto viešinimo ir vėliau – jų tvirtinimo procedūras, t. y. vykdyti konkrečią funkciją įgyvendinant Įstatymo nuostatas. Ne Tarnyba, o Įstatymas viešojo intereso tikslais nustato specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, nurodo teritorijas, kuriose šios sąlygos turi būti taikomos, reglamentuoja šių teritorijų nustatymą ir nustato šiame procese dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas, sudaro teisinės prielaidas šiame įstatyme nurodytas teritorijas centralizuotai registruoti Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registre.

Tarnyba natūralių pievų ir ganyklų žemėlapi parengė pagal Tvarkos aprašą, remdamasi pastarojo 26 punkte nurodytais skaitmeniniais duomenų šaltiniais. Tvarkos aprašo 28–29 p. nustatyta, kad sudarant natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiu erdvinių duomenų rinkinį pagal 26.1–26.10 papunkčiuose nurodytus skaitmeninius duomenų šaltinius, atrenkami plotai, kurie atitinka Įstatymo 2 straipsnio 23 punkte nurodytą natūralių pievų ir ganyklų aprašymą. Tarnyba neturi nei faktinio, nei juridinio pagrindo kvestionuoti šiuos duomenų šaltinius ir juose pateikiamus duomenis.

Įstatymas pakankamai aiškiai ir plačiai apibrėžia natūralių pievų ir ganyklų sąvoką ir jos kriterijus (neariami, nesusausinami, nepersėjami žolynai, kuriuose vyrauja natūralūs laukiniai augalai, saugotini dėl jų svarbos žemės ūkio naudmenų plotų biologinei įvairovei), todėl pareiškėjų vadovavimasis Visuotine lietuvių enciklopedija, kuri savo turiniu yra populiarios informacijos šaltinis, o ne teisės aktas, yra perteklinis ir niekuo nepagrįstas.

Pagal Įstatymo 96 straipsnį natūralias pievas ir ganyklas draudžiama suarti, sausinti arba kitaip keisti jų žolynų būklę ir sudėtį, užsodinti želdiniais ar įveisti mišką. Tarnyba atkreipia dėmesį, kad pareiškėjai 2023-10-12 prašymuose nenurodė, kad pievos jų Žemės sklypuose užsėtos žole, tręšiamos ir purškiamos – nurodė tik, kad „žemė 20 metų ariama“, o antrajame prašyme (2023-12-13) nurodė, kad „nori suarti pievas“, t. y. patvirtino, kad jų Žemės sklypuose esama pievų. Iš skirtingų metų ortofoto nuotraukų ar palydovinių vaizdų Tarnyba nenustatė, kad tose vietose būtų ariama – visur matyti pievos (nuotraukos pridedamos).

2023 m. lapkričio mėnesį Dzūkijos–Suvalkijos saugomos teritorijos direkcijos vyr. specialistė E. L. Tarnybos prašymu buvo nuvykusi į vietą ir patvirtino bei atsiuntė filmuotą medžiagą, kad sklypuose unik. Nr. (*duomenys neskelbtini*), (*duomenys neskelbtini*) yra pieva. Ši vieta buvo patikrinta todėl, kad 2022 metais, kai minėtos direkcijos specialistai peržiūrinėjo preliminarinius specialiųjų

žemės naudojimo sąlygų pievų žemėlapius, ten buvo pažymėta daugiametė pieva. Iš filmuotos medžiagos iškirptų kelių kadru (pridedama) aiškiai matyti, kad didžiojoje Žemės sklypų dalyje yra natūralios pievos (vietomis paknaisiotos šernų), ir tik nedidelėje dalyje – ariama žemė.

Pagal pareiškėjų 2023-10-12 prašymų turinį, Tarnybos turimus duomenis, Tarnyba nusprendė, kad ariamos žemės Žemės sklypuose nėra, kadangi Žemės sklypai yra Nemuno kraštovaizdžio draustinyje, o pagal Įstatymo 69 straipsnį gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose draudžiama natūralias pievas suarti, persėti, kalkinti, apsodinti mišku, plantaciniais ar kitais želdiniais arba kitaip jas pakeisti. Pareiškėjai 2017–2023 m. kiekvienais metais būtent tas sklypų dalis, kurios įtrauktos į specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, deklaruoja kaip daugiabetes pievas, kurių amžius – didesnis negu 5 metai, vadinasi, bent nuo 2012 m. žemė turėjo būti nearta. Todėl Tarnyba skundžiamuose 2023-11-30 sprendimuose nurodė, kad „Sklypų dalys, kur auginami ir deklaruojami pasėliai, į natūralių pievų plotus nėra įtrauktos. Specialiosios žemės naudojimo sąlygos neapribos Jūsų galimybių ir toliau jose deklaruoti daugiabetes pievas ir gauti išmokas“.

Tarnybai iš pareiškėjų 2023-10-12 prašymų turinio bei iš skaitmeninių ir kitokių turimų duomenų nekilo abejonių dėl pareiškėjų Žemės sklypuose esančių natūralių pievų, buvo priimtas sprendimas šių plotų iš žemėlapių neišimti. Į pareiškėjų pakartotinį prašymą (2023-12-19) bus atsakyta artimiausiu metu (b. l. 58–62).

Atsakovės atstovės palaikė atsiliepime į skundą išdėstytą poziciją. Papildomai paaiškino, jog atsakovė iš esmės tą patį klausimą dėl ginčo sklypams nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų nagrinėja pakartotinai. Meteorologinėms sąlygoms leidus, sklypus ketina patikrinti vietoje ir esant reikalui priims naujus sprendimus.

Skundas tenkintinas

Ginčas byloje keliamas dėl Tarnybos 2023-11-30 sprendimų Nr. V3-2301 ir Nr. V3-2302, kuriais atsisakyta tenkinti pareiškėjų prašymus išbraukti Žemės sklypus (jų dalis) iš natūralių pievų ir ganyklų teritorijos, teisėtumo ir pagrįstumo.

Bylos duomenimis nustatyta, kad Tarnyba 2023-10-05 raštais „Informavimas dėl sklype nustatytų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų“ atitinkamai pareiškėjus L. B. ir R. B. informavo, kad Įsakymu (2023-09-28 redakcija) jiems priklausantis (-ys) žemės sklypas (-ai) ar jo (jų) dalys patenka į natūralių pievų ir ganyklų teritoriją. Įgyvendinant Įstatymo nuostatas, užtikrinant viešąjį interesą yra nustatytos natūralių pievų ir ganyklų teritorijos, kurios pateikiamos Tarnybos interneto svetainėje; šis žemėlapis taip pat viešinamas Lietuvos erdvinės informacijos portale (www.geoportal.lt) naudojant erdvinį duomenų rinkinio priežiūros priemones. Vadovaujantis Įstatymo 11 straipsnio 2 punktu, Tarnyba informavo, kad pareiškėjų žemės sklypo (-ų) ar jo (jų) daliai (-ims) taikomos Įstatymo 96 straipsnio nuostatos. Išsamesnė informacija apie Įstatymo nuostatas pateikiama Tarnybos interneto svetainėje. Prašyta susipažinti su minėtomis nuostatomis ir jų laikytis. Natūralių pievų ir ganyklų žemėlapio keitimo tvarka nustatyta Tvarkos aprašo III skyriaus 3 skirsnyje. Nesutikdami su patvirtintame žemėlapyje pateikiama informacija, pareiškėjai turi teisę pagal Tvarkos aprašo 33 punktą pateikti Tarnybai prašymą dėl natūralių pievų ir ganyklų žemėlapio keitimo. Informuota apie Įstatymo 13 straipsnyje nustatytą galimybę gauti vienkartinę arba kasmetinę kompensaciją dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo pagal patiriamų nuostolių dydį. Be Žemės sklypų, pareiškėjui adresuotame rašte nurodytas žemės sklypas Nr. (*duomenys neskelbtini*), esantis (*duomenys neskelbtini*) (b. l. 15–18).

Pareiškėjai atskirais 2023-10-12 prašymais kreipėsi į Tarnybą, prašydami nuimti specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, kadangi žemė yra 20 metų ariama, o ne pieva ir nesiriboja su vandens telkiniu; pareiškėjos L. B. prašyme nurodyti žemės sklypai, kurių unikalūs Nr. (*duomenys neskelbtini*) ir (*duomenys neskelbtini*), pareiškėjo R. B. - žemės sklypai unikaliais Nr. (*duomenys neskelbtini*) ir (*duomenys neskelbtini*), (*duomenys neskelbtini*) ir (*duomenys neskelbtini*) (b. l. 47–48).

Tarnyba 2023-11-30 raštu Nr. V3-2301 „Dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų“ informavo pareiškėją L. B., kad išnagrinėjo jos 2023-10-12 prašymą dėl jai nuosavybės teise priklausančiuose žemės sklypuose nustatytų natūralių pievų ir ganyklų bei pelkių teritorijų išėmimo iš specialiųjų žemės naudojimo sąlygų žemėlapio (toliau – ir Žemėlapis). Sklypai patenka į Nemuno kraštovaizdžio draustinį. Vadovaujantis Įstatymo 69 straipsniu, gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose

draudžiama natūralias pievas suarti, persėti, kalkinti, apšodinti mišku, plantaciniais ar kitais želdiniais arba kitaip jas pakeisti. Atkreiptas dėmesys, kad Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės išrašo duomenimis, dalyje sklypo, kurio unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*), jau iki Žemėlapio patvirtinimo buvo nustatyta natūralių pievų ir ganyklų specialioji žemės naudojimo sąlyga. Specialiosios žemės naudojimo sąlygos, taikomos natūraliose pievose ir ganyklose, nurodytos Įstatymo 96 straipsnyje. Pareiškėjos sklypų dalys, kur auginami ir deklaruojami pasėliai, į natūralių pievų plotus nėra įtrauktos. Specialiosios žemės naudojimo sąlygos neapribos pareiškėjos galimybių ir toliau jose deklaruoti daugiametes pievas, ir gauti išmokas. Tarnyba, atsižvelgdama į pareiškėjos pateiktus duomenis ir pakartotinai įvertinusi sklypuose pažymėtas pievas pagal natūralioms pievoms ir ganykloms taikomus kriterijus (neariami, nesusausinami, nepersėjami žolynai, kuriuose vyrauja natūralūs laukiniai augalai, saugotini dėl jų svarbos žemės ūkio naudmenų plotų biologinei įvairovei), priėmė sprendimą pažymėtas pievas palikti natūralių pievų ir ganyklų žemėlapyje; pridėjo pareiškėjos sklypų schemą su nustatytais pievų ribomis (b. l. 20–21, 23).

Tarnyba 2023-11-30 rašte Nr. V3-2302 „Dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų“ pareiškėjui R. B. nurodė iš esmės analogiškas aplinkybes kaip ir tos pačios dienos rašte Nr. V3-2301 pareiškėjai L. B., papildomai informuodama, kad greta esančios pievų ir pelkių teritorijos nepatenka į sklypą, kurio unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*), ir šiame sklype specialiosios žemės naudojimo sąlygos dėl pievų ir ganyklų, bei pelkių ir šaltinynų nebus taikomos. Atsiprašyta, kad dėl techninių pranešimo siuntimo ypatybių pareiškėjas per klaidą gavo informavimo pranešimą. Nurodyta, kad patvirtintų specialiųjų žemės naudojimo sąlygų teritorijų ribas galima pamatyti bei atsisiųsti skaitmeniniu formatu adresu <https://biomon.lt/szns> (b. l. 24–25, 27).

Pareiškėjai 2023-12-13 prašymu kreipėsi į Tarnybą, prašydami dar kartą peržiūrėti ir nuimti specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, nes žemę (Žemės sklypus) pirko kaip ariamą, nebeaugina gyvulių ir nori suarti pievas, kadangi augina daržoves ir iš jų pragyvena, gauna pajamas (b. l. 19).

Tarnyba 2024-02-15 raštu Nr. V3-507 atsakė pareiškėjams į jų 2023-12-13 prašymą, informuodama, kad priėmė sprendimą patikrinti pievų būklę vietovėje, ir patikrą specialistai atliks 2024 m. pavasarį – vasarą, kai bus tam tinkamos sąlygos (b. l. 87–89).

Įstatymas (akto redakcija, galiojusi nuo 2023-08-01 iki 2024-01-01) nustato specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, nurodo teritorijas, kuriose šios sąlygos turi būti taikomos, reglamentuoja šių teritorijų nustatymą ir nustato šiame procese dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas, sudaro teisinės prielaidas šiame įstatyme nurodytas teritorijas centralizuotai registruoti Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registre. Šio įstatymo tikslas – užtikrinti visuomenės sveikatos saugą, šiame įstatyme nurodytų objektų ar veiklos apsaugą nuo neigiamų veiksnių ar poveikio, valstybės saugumą, aplinkos ir viešojo intereso apsaugą šiame įstatyme nurodytose teritorijose (1 straipsnis).

Specialiosios žemės naudojimo sąlygos – Įstatyme nustatyti nurodytose teritorijose taikomi ūkinės ir (ar) kitokios veiklos apribojimai, priklausantys nuo geografinės padėties, gretimybių, pagrindinės žemės naudojimo paskirties, žemės sklypo naudojimo būdo, vykdomos konkrečios veiklos, statinių, nekilnojamojo kultūros paveldo ir aplinkos apsaugos, visuomenės sveikatos saugos, valstybės saugumo ir viešojo intereso poreikių (Įstatymo 2 straipsnio 41 dalis). Specialiąsias žemės naudojimo sąlygas nustato Įstatymas. Kituose įstatymuose nustatyti kiti ūkinės ir (ar) kitokios veiklos apribojimai netaikytini specialiosiomis žemės naudojimo sąlygomis (Įstatymo 4 straipsnio 1 dalis).

Įstatymas suponuoja, kad specialiosios žemės naudojimo sąlygos yra žemės savininko teisė sudarančių teisių ir tam tikrais atvejais ir kitų asmenų teisių ribojimai (savaržymai), skirti apsaugoti bendrąjį gerį, nustatyti specialiu įstatymu. Tam, kad specialiosios žemės naudojimo sąlygos būtų taikomos konkrečiam žemės sklypui, jos turi būti nustatytos Įstatyme įtvirtinta tvarka. Įstatyme nurodytų teritorijų nustatymą, jų registravimą ir išregistravimą, informavimą apie šias teritorijas, specialiųjų žemės naudojimo sąlygų pakeitimą, jų taikymo pradžią ir pabaigą bei kompensacijos dėl šių sąlygų taikymo reguliuoja Įstatymo antrasis skirsnis (6–13 straipsniai).

Įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje nustatyti atvejai, kai įstatyme nurodyta teritorija gali būti nustatyta be žemės savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimo, t. y. žemės savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimas neprivalomas, kai, tenkinant viešąjį interesą, šiame įstatyme nurodytos teritorijos nustatomos teritorijų planavimo dokumentuose ar žemės valdos projektuose arba šių teritorijų planus, žemėlapius ir (ar) schemas įstatymų,

Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka patvirtina Vyriausybė, įstatymų ar Vyriausybės įgaliota institucija nerengiant teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto. Vienas šių atvejų yra natūralių pievų ir ganyklų, pajūrio juostos, paviršinių vandens telkinių ir jų apsaugos zonų bei juostų, pelkių ir šaltinių apsauga (Įstatymo 7 straipsnio 3 dalies 7 punktą). Pagal Įstatymo 2 straipsnio 23 punktą natūralios pievos ir ganyklos - neariami, nesusausinami, nepersėjami žolynai, kuriuose vyrauja natūralūs laukiniai augalai, saugotini dėl jų svarbos žemės ūkio naudmenų plotų biologinei įvairovei.

Įstatyme nurodytos teritorijos nustatomos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka Vyriausybės, įstatymų ar Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtintuose planuose, žemėlapiuose ir (ar) schemose nerengiant teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto, kai šiame įstatyme nurodytos teritorijos nustatomos tenkinant viešąjį interesą (6 straipsnio 1 dalies 6 punktu). Atitinkamai Vyriausybė 2019-12-11 nutarimu Nr. 1248 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo įgyvendinimo“, be kita ko, vadovaudamasi Įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 6 punktu, įgaliojo Tarnybą patvirtinti pelkių ir šaltinių, natūralių pievų ir ganyklų planus, žemėlapius ir (ar) schemas (2.1¹ papunktis).

Įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, kai šiame įstatyme nurodytos teritorijos nustatytos tenkinant viešąjį interesą, <...> įstatymų ar ministro (pagal pavestas valdymo sritis) įgaliota institucija per 15 darbo dienų nuo teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto išgaliojimo dienos raštu <...>, praneša žemės sklypo, kuriame numatoma taikyti specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, savininkui, <...>, nurodydamas konkrečias nustatytas šiame įstatyme nurodytas teritorijas ir jose taikytinas specialiąsias žemės naudojimo sąlygas (arba pateikia nuorodą, kur su jomis galima susipažinti) ir sprendimą, kuriuo buvo patvirtintas teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas, arba sprendimą ar kitą dokumentą, kuriuo buvo patvirtintas atitinkamos teritorijos planas, žemėlapis ir (ar) schema.

Nurodytas teisinis reguliavimas suponuoja, kad, tenkinant viešąjį interesą, kuris apima natūralių pievų ir ganyklų, pajūrio juostos, paviršinių vandens telkinių ir jų apsaugos zonų bei juostų, pelkių ir šaltinių apsaugą, Tarnyba įgaliota tvirtinti minėtų teritorijų žemėlapius ir (ar) schemas).

Iš Tarnybos 2023-10-05 raštų pareiškėjams turinio matyti, jog pareiškėjų Žemės sklypai (jų dalys) pateko į natūralių pievų ir ganyklų teritoriją pagal Tarnybos direktoriaus 2023-09-21 įsakymą Nr. V-93 (Įsakymas). Pastarojo 1.4 papunkčiu patvirtintas Natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinių M 1:10 000 skaitmeninis žemėlapis, be kitų, ir Šakių r. savivaldybėje. Pagal šį žemėlapi pareiškėjams priklausančio žemės sklypo, kurio unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*) (pagal Nekilnojamojo turto registro Centrinio duomenų banko išrašą sklypo plotas – 0,4800 ha, iš jo 0,400 ha - ariamos žemės plotas, o 0,0800 ha – pievų ir natūralių ganyklų plotas (b. l. 5-7)), dalis patenka į pievos plotą (0,209 ha; b. l. 74), žemės sklypo, kurio unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*), 0,171 ha patenka į pievos plotą (sklypo plotas – 0,2700 ha (b. l. 8-10, 75)). Pareiškėjui R. B. priklausančio žemės sklypo unikaliu Nr. (*duomenys neskelbtini*), kurio plotas 0,57 ha (b. l. 11-14), 0,064 ha ploto patenka į pievų plotą (b. l. 74).

Pareiškėjų teigimu, Žemės sklypų dalys nepagrįstai įtrauktos į natūralių pievų ir ganyklų teritoriją, varžomos jų nuosavybės teisės bei teisė užsiimti ūkine veikla. Žemės sklypai neatitinka Įstatyme nustatyto natūralių pievų ir ganyklų aprašymo, nes tai buvusi dirbama žemė, užsėta žole, joje nėra saugotinių natūralių laukinių augalų.

Teritorijų, kurioms pagal Įstatymą taikomos paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostų, pelkių ir šaltinių, natūralių pievų ir ganyklų, melioruotos žemės ir melioracijos statinių apsaugos zonų specialiosios žemės naudojimo sąlygos, žemėlapių sudarymo, jų tvirtinimo ir keitimo tvarka nustatyta Tvarkos apraše (Tvarkos aprašo 1 punktą). Teritorijų, kurios atitinka Įstatymo 2 straipsnio 23 punkte nurodytą natūralių pievų ir ganyklų aprašymą, žemėlapių sudaro erdvinių duomenų rinkinys, kuriame nustatomos natūralių pievų ir ganyklų ribos ir kurį galima peržiūrėti internetiniame žemėlapyje (24 punktą). Natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių erdvinių duomenų rinkiniui sudaryti naudojami šie skaitmeniniai duomenų šaltiniai: biologinės įvairovės duomenų rinkinio „Natura 2000“ teritorijų apsaugos tikslai“, kuriame pateikiamos pievų buveinių, patenkančių į BAST ir vietoves, ribos, duomenys (26.1 papunktis); Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių duomenų rinkinys (26.2 papunktis); Europos Bendrijos

svarbos natūralių buveinių monitoringo kontūrų inventorizavimo naujausi duomenys (26.3 papunktis); Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro taksacinių sklypų duomenys, kertinių miško buveinių duomenys (26.4 papunktis); GRPK erdvinį duomenų rinkinys (26.5 papunktis); Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:10000 specialiųjų žemės naudojimo sąlygų erdvinį duomenų rinkinys SŽNS_DR10LT <...> (26.6 papunktis); KŽS_DR5LT naujausia versija (naudojama netinkamiems žemės plotams atmesti) (26.7 papunktis); Lietuvos Respublikos teritorijos žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotų, auginamų kultūrų duomenų rinkinys (naudojamas suartiams plotams atmesti) (26.8 papunktis); kadastrinės bylos, topografiniai planai, inžinerinių tinklų planai, padedantys nustatyti natūralių pievų ir ganyklų teritorijas (26.9 papunktis); teismo sprendimai, kiti patvirtinti dokumentai, įrodantys natūralių pievų ir ganyklų buvimo ar išnykimo faktą (26.10 papunktis).

Tvarkos aprašo 28 punkte nustatyta, kad, sudarant natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių erdvinį duomenų rinkinį pagal 26.1–26.10 papunkčiuose nurodytus skaitmeninius duomenų šaltinius, atrenkami plotai, kurie atitinka Įstatymo 2 straipsnio 23 punkte nurodytą natūralių pievų ir ganyklų aprašymą. Kai skirtinguose duomenų šaltiniuose pievų ir natūralių ganyklų ribos ir plotai nesutampa, šių teritorijų ribos nustatomos naudojant naujausius duomenis, pirmenybę teikiant Biologinės įvairovės duomenų bazės „Natura 2000“ teritorijų apsaugos tikslų duomenų rinkinio, Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių monitoringo kontūrų inventorizavimo duomenims (Tvarkos aprašo 29 punktas).

Pagal Tvarkos aprašą pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių duomenys gali būti keičiami, gavus fizinių, juridinių asmenų prašymus, kuriuos įvertinusi Tarnyba nustato, kad pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų erdviniai duomenys neatitinka realios padėties vietovėje daugiau kaip 2,5 m (32.1 papunktis). Minėti prašymai nagrinėjami VAĮ nustatyta tvarka (33 punktas). Tvarkos aprašo 35 punkte nurodyta, kad, nagrinėjant prašymus ir priimant sprendimą dėl pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapių keitimo, vadovaujasi 20.1–20.14 papunkčiuose ir 26.1–26.10, 27.1–27.6 papunkčiuose nurodytais duomenų šaltiniais. Kai nuotoliniu būdu dėl erdvinį duomenų tikslumo trūkumo negalima įvertinti pelkės ir šaltinyno ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų ploto (2,5 m tikslumu), pelkės ir šaltinyno ir (ar) natūralios pievos ar ganyklos buvimo ar išnykimo fakto, Tarnyba gali patikrinti duomenis vietovėje. Tokiais atvejais patikra turi būti atlikta per 2 mėnesius nuo informacijos apie tokį Tarnybos priimtą sprendimą pateikimo dienos prašymą pateikusiam asmeniui. Šis terminas gali būti pratęstas, jei patikros vietovėje negalima atlikti dėl netinkamų gamtinių sąlygų (patikra atliekama augalijos vegetacijos periodu) ir apie tai informuojamas pareiškėjas. Apie patikros termino pratęsimą ir planuojamą patikros datą informuojamas pareiškėjas. Patikrinus duomenis vietovėje, priimamas sprendimas, ar reikia keisti pelkių ir šaltinynų ir (ar) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapius ir per 5 darbo dienas informuojamas pareiškėjas.

Iš pateikto teisinio reglamentavimo matyti, jog tiek sudarant, tiek keičiant natūralių pievų ir ganyklų žemėlapius, turi būti vadovaujasi Tvarkos apraše nurodytų šaltinių duomenimis. Tarnyba atsiliepiame Komisijai taip pat pabrėžia vadovavimąsi šių duomenų šaltiniais ir juose pateikiamais duomenimis, akcentuoja, jog neturi nei faktinio, nei juridinio pagrindo pastarųjų kvestionuoti. Tačiau, įvertinus skundžiamųjų 2023-11-30 sprendimų turinį, pastebėtina, kad juose Tarnyba, atmesdama pareiškėjų prašymą dėl Žemės sklypų dalių išbraukimo iš natūralių pievų ir ganyklų teritorijos (žemėlapių), be formalaus konstatavimo, kad žemės sklypai, kurių unikalūs Nr. (*duomenys neskelbtini*) ir Nr. (*duomenys neskelbtini*), patenka į Nemuno kraštovaizdžio draustinį, bei kad dalyje žemės sklypo, kurio unikalūs Nr. (*duomenys neskelbtini*), jau iki žemėlapių patvirtinimo, buvo nustatyta natūralių pievų ir ganyklų specialioji žemės naudojimo sąlyga, nenurodė, kokiais šaltiniais vadovaujantis Žemės sklypų dalys paliekamos (įtraukiamos) natūralių pievų ir ganyklų žemėlapyje. Įtraukimo į minėtą žemėlapių pagrindas pareiškėjams nebuvo nurodytas ir Tarnybos 2023-10-05 informaciniuose raštuose.

Tarnyba, įgyvendindama įstatymuose ir kituose teisės aktuose jai pavestus uždavinius, savo veikloje privalo, be kita ko, vadovautis ir bendraisiais viešosios teisės principais, įtvirtintais VAĮ 3 straipsnyje, įskaitant išsamumo (5 punktas), kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo

nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį. Pagal VAI 10 straipsnio 5 dalį, administraciniame sprendime, be kita ko, turi būti nurodyta administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės (5 punktas) ir administracinio sprendimo motyvai (6 punktas).

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad administracinio sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas. Visiškai nesilaikant minėtų nuostatų ar tai darant tik iš dalies, paprastai kyla pagrįsta abejonė dėl tokio administracinio akto teisėtumo bei pagrįstumo (žr., pvz., 2014-12-18 sprendimą administracinėje byloje Nr. A822-1440-14).

Nagrinėjamu atveju iš skundžiamų Tarnybos 2023-11-30 sprendimų, kaip minėta, nėra aišku, kokių pagrindų pareiškėjų Žemės sklypų dalys įtrauktos į natūralių pievų ir ganyklų žemėlapi bei kuo vadovaujantis pareiškėjų prašymai išbraukti minėtų žemės sklypų dalis nebuvo tenkinti.

Tarnyba atsiliepime Komisijai nurodė papildomus argumentus bei aplinkybes, kuriomis grindžiamas skundžiamų sprendimų teisėtumas, t. y. kad iš skirtingų metų ortofoto nuotraukų ar palydovinių vaizdų Tarnyba nenustatė, kad tose vietose būtų ariama – visur matyti pievos. Prie atsiliepimo pridėtos Žemės sklypų 2009-2010 m., 2012-2013 m., 2015 m., 2019 m. ir 2021 m. ortofoto nuotraukos (b. l. 67-69). Taip pat atsiliepime pažymėta, jog, Tarnybos prašymu, 2023 m. lapkričio mėn. Dzūkijos – Suvalkijos saugomos teritorijos direkcijos vyr. specialistė E. L. buvo nuvykusi į vietą bei patvirtino, kad sklypuose unik. Nr. (*duomenys neskelbtini*) ir Nr. (*duomenys neskelbtini*) yra pieva. Iš filmuotos medžiagos iškirptų kadru esą aiškiai matyti, kad didžiojoje sklypų dalyje yra natūralios pievos ir tik nedidelėje dalyje – ariama žemė (b. l. 63–64).

Komisijos vertinimu, atsakovės atsiliepime pateiktos skirtingų metų Žemės sklypų ortofoto nuotraukos nepaneigia pareiškėjų teiginių, kad tai yra dirbama žemė, užsėta žole ir joje nėra saugotinių natūralių laukinių augalų. Be to, pažymėtina, kad viešojo administravimo subjekto vėliau bylos nagrinėjimo metu pateikti skundžiamojo individualaus administracinio akto motyvai, iš esmės nekeičia to, kad šie argumentai nebuvo nurodyti pačiuose skundžiamuosiuose sprendimuose. Pagal administracinių teismų praktiką, administracinio akto priėmimo motyvai atsižvelgiant įstatymo reikalavimus privalo būti nurodomi pačiame administraciniame akte. Skundžiamo sprendimo priėmimo motyvų nurodymas teismo proceso metu neturi būti vertinamas ir nedaro įtakos nemotyvuoto sprendimo teisėtumui. Tik esant konkrečioms teisės aktų priėmimo pagrindams, aiškiam teisiniam įvertinimui įmanoma pasisakyti dėl tokių skundžiamų sprendimų teisėtumo bei pagrįstumo (LVAT 2014-04-09 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1068/2014). Taip pat pažymėtina, kad Komisijos posėdžio metu pateiktas Tarnybos 2024-02-15 raštas Nr. V3-507, kuris patvirtina, jog visgi ginčo sklypų būklė tikrintina vietoje, ką Tarnybos specialistai ir nurodė ketinantys padaryti.

Atsižvelgus į nustatytas faktines aplinkybes, ginčo santykį reglamentuojančius teisės aktus, darytina išvada, kad ginčijami Tarnybos 2023-11-30 sprendimai Nr. V3-2301 ir Nr. V3-2302 yra priimti nesilaikant VAI įtvirtintų bendrųjų reikalavimų individualiam administraciniam aktui, nes yra nemotyvuotas, nepagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis. Tarnyba, kaip viešojo administravimo subjektas, įpareigotina iš naujo tinkamai išnagrinėti pareiškėjų 2023-10-12 prašymus. Tarnybos sprendimas turi būti argumentuotas, nekeliantis objektyvių abejonių dėl priimto sprendimo rezultato, argumentų išdėstymas turi būti adekvatus, aiškus ir pakankamas; akte turi būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo atsakovas remiasi, priimdamas administracinį aktą.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 2, 3 punktais, 22 straipsnio 1 dalimi, Komisija

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjų L. B. ir R. B. skundą tenkinti.

Panaikinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2023-11-30 sprendimus Nr. V3-2301 ir Nr. V3-2302.

Įpareigoti Valstybinę saugomų teritorijų tarnybą prie Aplinkos ministerijos iš naujo išnagrinėti pareiškėjų 2023-10-12 prašymus.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo bylos šalys turi teisę apskųsti Regionų apygardos teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Posėdžio pirmininkas

Žydrūnas Plytnikas

Komisijos nariai

Inga Lipnickienė

Mindaugas Siaurys